

Історія II

12-20-2025

Тиждень #15

Лекція #13:

Україна після Другої Світової Війни 1945-1953

(прозирки 69 - закінчення)

Лекція #14:

Україна за Микити Хрущова (1954-1964)

(початок - закінчення)

Завдання (з книжки *Новітня історія України 1945-2001*):

Прочитати:

Лекція #15:

Період національної свідомості (1960-1970)

ст. 13-15

Виконати:

Написати відповіді на питання 1-10 на ст. 19 в книжці *Новітня історія України 1945-2001*.

Період національної свідомости (1960-1970)

1. За Хрущова в Україні настала „відлига“. За її часів розпочали реабілітувати й друкувати твори українських письменників, яких було знищено в роки Сталіна. Дозволено видавати праці таких письменників, як Микола Зеров, Михайло Драч-Хмара, Микола Куліш та інших репресованих українських діячів 1920-1940-их рр.

2. Появилися твори молодого покоління письменників, що ввійшли в історію під назвою шістдесятники. Імена Василя Симоненка, Івана Світличного, Євгена Сверстюка, Ліни Костенко, Івана Драча, Миколи Вінграновського, Ігоря Калинця та інших з'явилися в 1960-их рр. Ці поети, письменники, критики порушували проблеми суспільно-політичного життя, особистости, краси та універсальности.

3. Найбільшого розголосу здобув роман „Собор“ Олеся Гончара. Письменник старшого покоління (1918), він мав заслуги перед кому-

Успенський собор.

ністичною партією. В 1968 р. Гончар видрукував роман, де яскраво показав важливість для України історичного коріння, зв'язків з козацькими пам'ятками та їх охорону від знищення різними більшовицькими чиновниками. „Собор“ став важливою книгою для всіх, хто хотів пізнати свою історію.

Петро Шелеста.

4. Саме тоді було засноване „Товариство охорони пам'яток української культури“ з філіями в усіх областях та в багатьох районах. Члени Товариства в міру можливості реєстрували історичні пам'ятки — церкви, замки, будівлі, скульптури, монастирі, руїни, садиби тощо. Отримували від уряду деякі фонди на віднову цих об'єктів, зокрема замків у Хотині, Кам'янці-Подільському, Білгороді-Дністровському, на острові Хортиці, на реставрацію фресок і мозаїк у деяких церквах і т. п.

5. В 1970-их рр. ішли офіційні приготування до 1500-ліття Київa. Радянська влада хотіла випередити святкування Тисячоліття християнства України в 1988 р. й рішила зробити гучним ювілей 1500-ліття міста Києва. До цього свята уряд дав гроші на відбудову кількох пам'яток з часів Київської Русі. Тоді й перебудували ґрунтовно залишки Золотих воріт у Києві, реставрували заповідники: Софійський Собор і Печерську Лавру. Водночас вибудували величезну неоковирну статую жінки з мечем (вона і дотепер спотворює вигляд Києва), що мала б символізувати перемогу в Другій світовій війні. В Чернігові перебудували церкву св. Параскевії (П'ятниці) та відновили Спаський Собор XI ст.

6. Ці зміни стали можливими завдяки сприянню Першого секретаря ЦК Комуністичної партії України Петра Шелеста (1962-1972). Він був з переконання націонал-комуністом і вірив, що Радянська Україна повинна мати культурну автономію в рамках Радянського Союзу. Шелеста хотів, щоб Україна мала подібний статус, як Польща чи Угорщина. Він домагався від Москви для України коштів, товарів та послуг, які б дорівнювали тим податкам і товарам, які Україна доставляла решті СРСР, — себто паритетности.

7. За часів Шелеста Україна стала урбанізованою країною, бо понад 55% населення жили в містах. Селяни, зокрема молодь, кидали село та йшли до міста здобувати кращу освіту, роботу й влаштувати

Пам'ятник Богданові Хмельницькому в Києві.

своє життя в ліпших умовах. Цей процес відбувався і на східній, і на західній Україні. В 1960-их рр. виробництво України дуже зросло й радо приймало нових робітників, які приходили зі сіл. Також ішов процес розбудови житлових будинків, що дещо затирало житлову кризу. Урбанізація також сприяла приїзду сотень тисяч росіян, які охоче залишилися в Україні на постійний побут.

8. Шелест захищав мовні й культурні права українців. Сам уживав українську мову, казав „берегти прекрасну українську мову, як найдорожчий скарб“. Міністер освіти Даденков наказував уживати українську мову в університетах та інститутах. Шелест опублікував книжку „Україно моя Радянська“, де з гордістю розповів про зв'язки між козацькою республікою й Радянською Україною, як Україна перетворилася після Другої світової війни на квітучу промислову країну. За Шелеста розпочалися приготування до видання багатотомової „Історії міст і сіл УРСР“ (26 томів), нового великого „Словника української мови“ (11 томів) та великої серії пам'яток з часів Київської Русі та Гетьманщини. Видання багатьох з цих творів було припинено, інші були спотворені комуністичною цензурою після усунення Шелеста.

9. Шелест, подібно до Миколи Скрипника в 1920-их рр., не бачив протиріччя між тим, щоб бути комуністичним діячем і добрим українцем. За його часу КПУ зростає від 1.5 до 2 мільйонів, з-поміж яких більшість була українці. Він вірив у радянську доктрину „рівності націй“ та причетність України до Радянського Союзу. Він не визнавав першості росіян як „старшого брата“. Саме за це його й усунув новий „бос“ СРСР Леонід Брежнєв в 1972 році. Шелеста звинуватили в потуранні українському націоналізмові та в спробі створити окремий економічний район.

На його місце призначили Володимира Щербицького.

Поясніть слова:

„відлига“	реабілітація
реставрація	Тисячоліття християнства
1500-ліття Києва	націонал-комуніст
урбанізація	„Україно моя Радянська“
паритетність	свідомість

Дайте відповіді на запитання:

1. Чому 1960-70-ті рр. можна назвати відновленням національної свідомості?
2. Хто був Петро Шелест?
3. Хто були шістдесятники?
4. Чим відомий роман „Собор“?
5. Поясніть, як Шелест боронив українську культуру?
6. Що таке урбанізація країни?
7. Які історичні пам'ятки відновили за часів Шелеста?
8. Як святкували 1500-ліття Києва?
9. Які будови реставровано?
10. Чому Шелеста знято?